

HYPERICUM 24, januari 2024

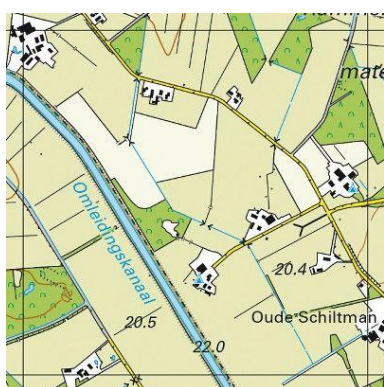
FWT-FLORON

Excursieverslagen FWT-FLORON 2023

Omleidingskanaal (264-491 en 264-492) op 15 april 2023

Wytze Boersma

Deelnemers: Harry Scheper; Ruud Kuipers; Jo Schunselaar; René de Wilde, Jos Bruns; Wytze Boersma (coördinator)

Voor deze eerste excursie in 2023 waren er 6 personen gekomen naar het startpunt, bij de brug over het omleidingskanaal van de Johanninksweg. Het startpunt ligt net buiten het km-hok dat geïnventariseerd zou worden. In dit aanloophok (264-491) zijn 46 plantensoorten gestreept. Naast de “gewone” soorten zoals Bijvoet (*Artemisia vulgaris*), Fluitenkruid (*Anthriscus sylvestris*) en Gewoon speenkruid (*Ficaria verna*) vonden we ook bloeiende Pinksterbloem (*Cardamine pratensis*), Klimopereprijs (*Veronica hederifolia*) en Scherpe zegge (*Carex acuta*). Vanwege het weer, veel wind en een

lage temperatuur, hebben we Klimopereprijs niet op “ondersoort” gedetermineerd. Het was lastig om de Scherpe zegge goed op naam te brengen. De bloeiaren waren nog niet goed ontwikkeld. Het blad, ca 6 mm breed, de glimmende bovenkant, de doffe onderkant met huidmondjes en het nerfloze velumentum gaven uiteindelijk de doorslag.

Hierna hebben we het doel km-hok (264-492) onderzocht. Vanaf 1990 tot nu zijn er in totaal 253 verschillende plantensoorten gestreept. Vanaf 2005 is het hok niet meer goed onderzocht. Door het hok is het Omleidingskanaal aangelegd. Het zuidwestelijk deel, ongeveer een kwart van het hok hebben we niet bekeken. Het kanaal is in 1960 aangelegd om overstromingen van de Dinkel in Denekamp en bij Singraven te voorkomen. Het tracé volgt een groot deel van de Gele beek / Puntbeek. Aan de drooggevallen broekbosjes is nu nog te zien dat het een nat gebied is geweest. Het hok kan ruwweg in twee biotopen worden gedeeld. Aan het pad langs het kanaal stonden vele algemene soorten zoals Zevenblad (*Aegopodium podagraria*), Vogelmuur (*Stellaria media*) en Fluitenkruid. Het tweede deel, langs de Korenmorsweg, was veel droger en schraler. Daar vonden we Struikhei (*Calluna vulgaris*), Muizenoor (*Pilosella officinarum*), Kleine klaver (*Trifolium dubium*), Wit vetkruid (*Sedum album*), Muurpeper (*Sedum acre*), Brem (*Cytisus scoparius*) en Klein vogelpootje (*Ornithopus perpusillus*).

Totaal zijn er 136 soorten gevonden. Dit is een redelijke score voor de tijd van het jaar. Het weer, +/- 10° C en een strakke noordoosten wind, werkte ook niet mee om uitgebreid te determineren. Ook jammer was dat één van de deelnemers bij de verkeerde brug is begonnen en daar toen een eigen excursie is gestart.

Marle (230-494/495) op 13 mei 2023

Otto Zijlstra

Deelnemers: Ruud Kuiper, Harvey Pearson, Harry Scheper, Pieter Stolwijk, René de Wilde, Otto Zijlstra

Het landelijk gebied tussen Marle en Den Ham was deze dag het doel van onze excursie. Twee kilometerhokken (230-494 en 230-495) werden bezocht. Vanaf het startpunt, de kruising Kruimersweg-Overijssels kanaal, in het uiterste oosten van hok 230-494, liepen we noordwaarts langs de Kruimersweg (later Zomerweg), waarvan de berm helaas net waren gemaaid. Naast gewone soorten troffen we langs dit traject de bij ons zeker niet algemene Heggenwikke (*Vicia sepium*) aan op het greppeltalud.

Verder noordelijk, inmiddels in hok 230-495 aangekomen, wandelden we richting Linderbeek, die hier de Zomerweg kruist. Onderweg noteerden we onder meer Grote muur (*Stellaria holostea*) langs de Kanaaldijk en zowel Akker- als Bosereprijs (*Veronica hederifolia* s.str. en *V. sublobata*), die zich hier

duidelijk van elkaar lieten onderscheiden

Langs de Linderbeek werden meerdere algemene oever- en waterplanten gezien. In en langs de ondiepe sloot parallel aan de noordzijde van de beek zochten we tevergeefs naar Kruiwend moerasscherm (*Apium repens*), hier voor het laatst aangetroffen in 2003. Wel zagen we Gekroesd fonteinkruid (*Potamogeton crispus*), Bosbies (*Scirpus sylvaticus*), Snavelzegge (*Carex rostrata*), Gevleugeld hertshooi (*Hypericum tetrapterum*), Schildereprijs (*Veronica scutellata*) en Bleek vergeet-mij-nietje (*Myosotis discolor* subsp. *dubia*); deze duidelijk verschillend (ook qua standplaats) van het eerder op droge, open grond aangetroffen Veelkleurig vergeet-mij-nietje (*M. discolor* subsp. *discolor*).

Heggenwikke

Bleek vergeet-mij-nietje

Na een korte pauze liepen we terug om na 200 meter onze weg zuidwaarts te vervolgen via (de uiteindelijk onverharde) 'Linderdam Noord'. In een houtwal haaks op deze weg zagen we meerdere fraai bloeiende struiken Hondсроos (*Rosa canina*) var. *dumalis*, -niet te verwarren met *Rosa dumalis*!-, met kale bladspil en brede, kale, enkel op de rand kort beklierde steunblaadjes. Hier en in de omgeving was deze volgens Bert Maes niet zeldzame Rozensoort al eerder door hem en anderen gevonden.

In km-hok 230-495 noteerden we in totaal 163 taxa, waarvan 47 nieuw.

Teruggekeerd in km-hok 230-494 liepen we langs de Middenweg richting Overijssels Kanaal. Naast Gewone veldsla (*Valerianella locusta*) was hier nog verrassend de vondst van Tandjesgras (*Danthonia decumbens*) in een schraler deel van de berm. Langs het kanaal behalve IJle zegge (*Carex remota*) zijn grote broers Pluim-, Oever- en Moeraszegge (*C. paniculata* subsp. *paniculata*, *C. riparia* en *C. acutiformis*). Aan het zandpad langs het kanaal als afsluiter een flinke populatie Kraailook (*Allium vineale*).

In km-hok 230-494 noteerden we in totaal 143 taxa, waarvan 38 nieuw.

De Haandrik (243-515) op 10 juni 2023

René de Wilde

Deelnemers: Wytze Boersma, Erika van Drimmelen, Harvey Pearson, Pieter Stolwijk, René de Wilde (coördinatie) en Otto Zijlstra

Nadat voor aanvang van de excursie uit een terreinverkenning was gebleken dat bezoek aan de door intensief gebruik benutte Holthemeresch op floristisch vlak zeker als teleurstellend zou worden ervaren, besloot ik het te onderzoeken gebied te beperken tot de nabij de Vecht en het kanaal gelegen bermen en dijken. Vanaf het rendez-vous nabij de kanaalsluis werd eerst de in open verbinding met de Vecht staande zuidelijke oever van het kanaal bekeken. Hier troffen we Lange ereprijs (*Veronica longifolia*) aan, een enkel exemplaar, met dichtbij daarvan Veldlathyrus (*Lathyrus pratensis*).

Foto 1: Op een blad Kalmoes rust een Bruine korenbout (*Libellula fulva*) aan de oever van de Vecht (foto R. De Wilde).

Iets verderop maakte de berm en kanaalkade plaats voor een min of meer natuurlijker oever van de Vecht met hier een weelderige vegetatie met o.a. Kalmoes (*Acorus calamus*), Hoog

struisgras (*Agrostis gigantea*), Watermunt (*Mentha aquatica*) en Gele lis (*Iris pseudacorus*). De insectenfauna was hier iets algemener vergeleken met de berm met een paar soorten Libellen (*Odonata*) (foto 1).

Terug bij de parkeerplek staken we nu het kanaal over waar in de zandige bermen Gewone rolklaver (*Lotus corniculatus* var. *corniculatus*) werd gevonden

Foto 2: Glanzig fonteinkruid groeit in de Vecht, ter hoogte van de spoorbrug (foto: R. de Wilde).

Aangekomen op de noordoever van de Vecht ontwaarden we in het rivierwater een Fonteinkruid (foto 2). Gelukkig had Wytze een dreglijntje mee en kon een exemplaar ervan op het droge krijgen, met brede doorschijnende bladeren met gegolfde bladrand en een stekelpuntje: Glanzig fonteinkruid (*Potamogeton lucens*).

Ter hoogte van de sluis in de Vecht konden we nog een stuk kademuurbegroeiing bekijken met in de voegen enkele planten Muurvaren (*Asplenium ruta-muraria*) en Tongvaren (*Asplenium scolopendrium*). Helaas gaf de sluiswachter geen toestemming om de gehele muurpartij te bekijken.

Nabij de sluis namen we even pauze in de schaduw en even daarna konden we kennis maken met enkele typische soorten van het Vechtdal, groeiend vlak achter de sluis, te weten Kweekdravik (*Bromopsis inermis* subsp. *inermis*) en Poelruit (*Thalictrum flavum*).

Foto 3: Kweekdravik troffen we fraai bloeiend aan achter de sluis, en even later in hogere ruigte begroeiing op de oever. (foto R. de Wilde)

Met in onze fantasie de beelden van vegetaties met Kamgras, Geel walstro, Kattendoorn, Grasklokje en Grote tijm togen we hierna naar de dijk aan de rechterzijde van de rivier, voorbij de sluis. Het door weidevee begraasde dijklichaam bleek inmiddels te voedselrijk voor deze droombeelden; wel werden een aantal Knolboterbloemen (*Ranunculus bulbosus*) gevonden en een plek van ongeveer een vierkante meter met veel vegetatieve wortelbladen Grasklokje (*Campanula rotundifolia*).

Terug gekomen bij de auto's hadden we een boeiende excursie beleefd met een redelijk aantal van rond de 220 taxa, gezien in een interessant gedeelte van district 7 met een fluviaal flora aspect.

Fliermeenen (245-473) op 8 juli 2023

Wytze Boersma

Deelnemers: Wytze Boersma, Ruud Kuiper, Jan Meutstege, Otto Zijlstra

Het verzamelpunt voor deze excursie was bij de Joodse begraafplaats net over de Groene brug vanuit Delden. Het km-hok 245 – 473, Fliermeenen, stond op het programma om onderzocht te worden.

De opkomst was met 4 personen kleiner dan bij voorgaande excursies. Mogelijk heeft de weersvoorspelling - zeer warm met een temperatuur van 30+ - een rol gespeeld. Het kan ook zijn dat het gebied niet, volgens de kaart aantrekkelijk was. Op de topo-kaart ziet het eruit als een ontginningsgebied met vele rechte zandwegen en rechthoekige percelen voor agrarisch gebruik of bos. De bospercelen zijn van Stichting Twickel en zijn voor het publiek verboden.

Door gebruik te maken van website topotijdreis kun je de oude kaarten vergelijken met de huidige situatie. Op de bijgevoegde kaart is de situatie van 1900 vergeleken met de huidige. Op de oude kaart zien we dat de ontginning begonnen is en dat de natte delen nog aanwezig zijn. Het moet toen een open landschap zijn geweest met heide en boomopslag. Het is de vraag of we soorten uit die periode nu nog terug zullen vinden. En inderdaad hebben we Zandblauwtje (*Jasione montana*), Klein tasjeskruid (*Teesdalia nudicaulis*) en Struikhei (*Calluna vulgaris*) nu gevonden. Deze soorten duiden op een droog voedselarm milieu dat er toen was. Helaas hebben we niet meer van deze soorten zoals bijvoorbeeld Stekelbrem (*Genista anglica*) gezien.

Omdat de route naar het excursiehok vanuit het verzamelpunt wat lastig was, hebben we eerst een gedeelte van km-hok 245-474 onderzocht. Bij de bebouwing vonden we Papegaaienkruid (*Amaranthus retroflexus*) en Middelste duivenkervel (*Fumaria muralis*). Totaal hebben we in dat hok 174 soorten genoteerd.

Hierna is het eigenlijke excursiegebied, de Fliermeenen, onderzocht. Aan de aanwezigheid van een wijngaard konden we zien dat het grondgebruik veranderd is. Of dit positief is? Afwachten maar. We weten dat er herbiciden en insecticiden worden gebruikt om de gewassen te beschermen. In dit km-hok vonden we o.a. Stijf havikskruid (*Hieracium sect.*

Tridentata), Boshavikskruid (*Hieracium* sect. *Sabauda*), en Wilde bertram (*Achillea ptarmica*). Even voordat we Wilde bertram hadden gezien, hadden we een uitgebloeide Bezemkruid (*Senecio inaequidens*) genoteerd. Er werd even getwijfeld of dat wel goed was. Vegetatief lijken beide soorten op elkaar. Aan de hand van de omwindselblaadjes van de bloemhoofdje kun je het beste de verschillen zien. Bezemkruid, een *Senecio*, heeft de omwindselblaadjes in twee rijen waarvan de onderste met zwarte uiteinden. Wilde Bertram heeft de omwindselblaadjes dakpansgewijs gerangschikt.

Tot slot zijn we op varenjacht geweest. We wisten dat Stippelvaren (*Oreopteris limbosperma*), Smalle beukvaren (*Phegopteris connectilis*) en Gebogen driehoeksvaren (*Gymnocarpium dryopteris*) in de directe omgeving gevonden zijn. In de greppel van de Flierveldweg vonden we Stippelvaren, in een behoorlijk aantal. In dezelfde greppel groeide ook Dubbelloof (*Struthiopteris spicant*) - nieuw voor het hok -, die bijna altijd in de nabijheid van Stippelvaren wordt gezien.

Jammer dat we Smalle beukvaren en Gebogen driehoeksvaren niet hebben gezien. Mogelijk hebben ze te lijden gehad van de warmte en de droogte of dat bembereiding een rol heeft gespeeld.

Ondanks het warme weer was het een leuke excursie.

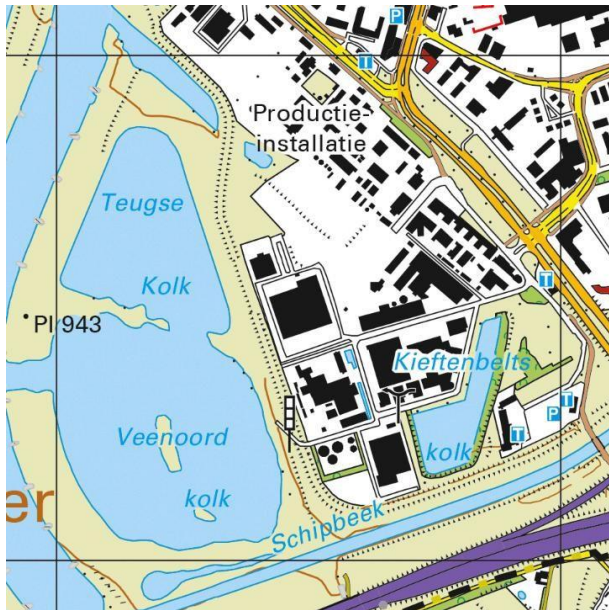
Engelse alant

De uiterwaarden van de IJssel bij Deventer (208-472), 3 sept 2023.

Wytze Boersma

foto's Harry Scheper

Deelnemers: Otto Zijlstra, Marti Rijken, Ruud Kuipers, René de Wilde, Harry Scheper, Jo Schunselaar, Ben van Veenen, Wytze Boersma en Gerrit Hendriksen

Om je plantenkennis te vergroten is het goed om eens op bezoek te gaan bij je buurdistricten. Voor ons ligt het voor de hand om eens naar de IJssel bij Deventer te gaan. Hiermede kom je ook in een ander flora-district, het Fluviatiel district. Dit district heeft vele tientallen plantensoorten die kenmerkend zijn voor dit gebied. Het zijn zogenaamde stroomdalplanten die thuishoren in een sterk dynamische omgeving. Deze dynamiek wordt veroorzaakt door de IJssel. De ene keer staan de hele uiterwaarden vol met water, terwijl een andere keer het gortdroog is. Voor mij kun je globaal een onderscheid maken tussen de zandstrandjes tussen de kribben en de wei-

landen die extensief worden beheerd en begraasd door jong vee. In het eerste gebied zie je meer éénjarige soorten terwijl in het andere deel juist de meerjarige soorten staan. In het kader van "Ruimte voor de Rivier" zijn er behoorlijke grote werkzaamheden uitgevoerd. Hiermede heeft de rivier meer ruimte gekregen om bij hoogwater overstromingen te beperken.

Polei

Zo zijn bij Deventer de Ossenwaard, de Worp, de Keizers- en Stobbenwaarden, de Bolwerksplas, de Teugse Kolk en de Veenoordkolk gegraven. Wij hebben een bezoek gebracht aan de Veenoordkolk waar we rondgeleid zijn door Gerrit Hendriksen, lid van het FLORON team en voorzitter van de KNNV plantengroep Deventer. De Veenoordkolk ligt gedeeltelijk in km-hok 208-472 en wordt in het zuiden begrensd door de A1. De excursie startte aan het einde van de Teugseweg. Via de dijk gingen we het gebied in. Daar kwamen we direct al Slijkgroen (*Limosella aquatica*) tegen. Even verder stond er Grote Stekelnoot (*Xanthium orientale*) en Alsemambrosia (*Ambrosia artemisiifolia*) en Kransmunt (*Mentha x verticillata*). Bij de Schipbeek, die uitmondt in de IJssel vonden we Watercrassula (*Crassula helmsii*) en de eerste pol van Polei (*Mentha pulegium*). Later op de dag vonden we nog een tweede pol. Klein vlooienkruid (*Pulicaria vulgaris*) kwamen we ook regelmatig tegen.

Bijzonder is Hopwarkruid, (*Cuscuta lupuliformis*). Deze soort komt zo massaal voor dat in het najaar een roodachtige strook zichtbaar is. Heel mooi is de Engelse alant (*Inula britannica*) met zijn mooie grote gele bloemen die bijna op elke krib voorkomt.

Dan vonden we nog Riviertandzaad (*Bidens radiata*), Aardbeiklaver (*Trifolium fragiferum*), Handjesgras (*Cynodon dactylon*), Moeraskruiskruid (*Jacobaea paludosa*), Goudha-
ver (*Trisetum flavescens*).

Karwijvarkenskervel

Hopwarkruid

Heel bijzonder: Karwijvarkenskervel (*Dichoropetalum carvifolia*) en Fijne draadgierst (*Panicum barbipulvinatum*). Wat ook niet onvermeld moet blijven is dat we drie soorten fijnstraal hebben gevonden, behalve Canadese fijnstraal (*Erigeron canadensis*) ook Gevlamde fijnstraal (*E. bonariensis*) en Hoge fijnstraal (*E. sumatrensis*).

Totaal zijn er 143 soorten gestreept waarvan 108 in het km-hok 208-472 en 35 soorten als losse waarneming.

Het was een mooie en interessante excursie. Vele van ons hebben nieuwe soorten gezien of soorten die ze jaren geleden hebben waar-

genomen. Deze excursie is dan ook voor herhaling vatbaar.

Tot slot: bedanken we Gerrit voor het begeleiden van deze excursie.

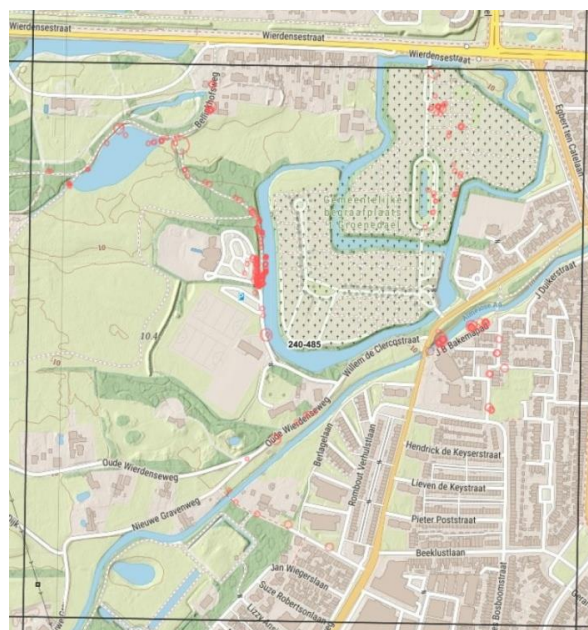
Voor meer informatie zie: 'Ode aan de flora van Deventer', o.a. geschreven door Gerrit Hendriksen.

Excursieverslag Almelo (240-485) van 16 september 2023

Otto Zijlstra

Deelnemers: Jan Meutstege, Ruud Kuipers, Harry Scheper, Pieter Stolwijk, René de Wilde, Otto Zijlstra, Ron Poot en 5 deelnemers aan de mossencursus Almelo

Een grote opkomst (12) bij deze excursie, mede door deelname van door Ron Poot gewonnen cursisten van de eerder door hem gegeven mossencursus. Kilometerhok 240-585, in Almelo-West, wordt doorsneden door de Almelose Aa. Zuid van deze stroom ligt een woonwijk; noord onder meer begraafplaats Groenendael en landgoed Bellinckhof. Vanaf de verzamelplaats (P van het crematorium) liepen we eerst richting Bellinckhof. Al meteen zagen we meerdere echte stadsplanten als Bleekgele droogbloem (*Pseudognaphalium luteo-album*), Stijf straatliefdegras (*Eragrostis multicaulis*) en Klein liefdegras (*E. minor*); Canadese en Hoge fijnstraal (*Erigeron canadensis* en *E. sumatrensis*). Langs het pad door het aangrenzende bosje noteerden we onder meer Veelbloemige salomonszegel (*Polygonatum multiflorum*) en Dalkruid (*Maianthemum bifolium*). De drooggevallen plas aan de Bellinckhofsweeg was jammer genoeg geheel begroeid met de invasieve exoten Waterteunisbloem (*Ludwigia grandiflora*) en Watercrussula (*Crassula helmsii*). Wél aardig was de vondst van Donker-groene basterdwederik (*Epilobium obscurum*), - onder meer te herkennen aan de duidelijke (bovengrondse) uitlopers aan de voet van de stengel -, aan een beschaduwd pad noordelijker.

Hierna liepen we oostwaarts langs de Wierdensestraat (net buiten het hok) om vervolgens via de noordingang van begraafplaats Groenendael in 240-485 terug te keren. Hier troffen we als leuke soorten bijvoorbeeld Vreemde ereprijs (*Veronica peregrina*), Aziatische veldkers (*Cardamine occulta*) en de recent zich in het stedelijk gebied sterk uitbreidende Straatwolfsmelk (*Euphorbia maculata*) aan. Na een korte pauze liepen we zuidwaarts tot we bij de Almelose Aa kwamen. Op het noordelijke talud vielen ons enkele exemplaren Moesdistel (*Cirsium oleraceum*) op. Twijfelachtig wild echter, onder meer door de in de nabijheid groeiende Pepermunt (*Mentha x piperita*). Meer oostelijk, in een moerassige strook langs de zuidoever werden we verrast door Grote pimpernel (*Sanguisorba officinalis*) en Valse

akkerkers (*Rorippa x armoracioides*); beide hebben een concentratie van groeiplaatsen ten westen van Almelo, maar waren hier niet eerder gezien.

Daarna zijn we door enkele straten in de zuidoosthoek van het hok gelopen, waar we opnieuw meerdere stadssoorten zagen. Met een boog teruglopend naar het beginpunt was Franse amarant (*Amaranthus hybridus* subsp. *hybridus*) de laatste soort die toegevoegd kon worden aan het totaal van 217 soorten, waarvan 49 nieuw bleken voor het kilometerhok.
